

лемы респонденты связывают с ситуациями простудных заболеваний, т.е. рассматривают как временное явление. Следует отметить, что наличие склонности к простудным заболеваниям на фоне неправильного голосообразования может стать причиной ряда голосовых нарушений – дисфоний, фонастении. Поэтому будущим педагогам важно знать правила охраны голосового аппарата.

Скрининг-тест подтвердил наличие группы риска по возникновению голосовых нарушений как среди студентов БГПУ, так и студентов ТГПУ. Это около трети респондентов. Наибольшее число студентов, наиболее подверженных, по самооценке, риску расстройств голоса, отмечено среди будущих воспитателей дошкольных учреждений (и в БГПУ, и в ТГПУ). При этом студенты не всегда осознают возможные проблемы с собственным голосообразованием. Так, выполняя тест на определение качества жизни, связанного с голосом, только 12 % студентов из БГПУ, участвовавших в исследовании, указали на определенные проблемы с организацией режима голосовой нагрузки и отдыха. Остальные (как и все респонденты из ТГПУ) считают свой образ жизни оптимальным для нормального голосообразования.

Таким образом, исследование выявило, что среди студентов БГПУ и ТГПУ есть будущие педагоги, входящие в группу риска по возникновению профессиональных нарушений голоса. Не всегда студенты педагогических специальностей осведомлены о комплексе мероприятий по гигиене голоса и нормированию голосовых нагрузок,

важности мониторинга рабочего и выходного дня педагогов как средства профилактики фонастении. Межуниверситетское исследование подтвердило высказанное О.С. Орловой [1] предложение о необходимости введения учебных курсов для студентов по анатомии и физиологии голосового аппарата, занятий по технике речи и развитию природных голосовых данных.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Орлова О. С. Система логопедической работы по коррекции и предупреждению нарушений голоса у педагогов: диссертация д-ра пед. наук : 13.00.03 : Ин-т коррекционной педагогики : Москва, 1998. 250 с.

УДК 612.825.249

Н. В. Міщенко

магістрантка спеціальності

«Спеціальна освіта

(Логопедія. Спеціальна психологія)»

Науковий керівник

А. І. Кравченко

кандидат педагогічних наук, професор

Сумський державний педагогічний

університет імені А. С. Макаренка

ПРОБЛЕМА ЗВУКОВОЇ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ

У статті висвітлено проблему звукової культури мовлення студентів спеціальності «Спеціальна освіта (Логопедія. Спеціальна психологія)» Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Ключові слова: *звуковимовна, звукова культура мовлення, студенти, Науково-практичний центр кафедри логопедії.*

Постановка проблеми. Однією з тенденцій розвитку сучасного суспільства є перехід до неперервної освіти протягом усього життя. Осно-

ва даного процесу закладається на перших етапах формування особистості – в ході навчально-виховного процесу.

Висококваліфікований педагог повинен володіти великим спектром знань, умінь, навичок і повинен мати високорозвинені компетенції, необхідні в його професійній діяльності. На сьогодні особливо гостро стоїть питання розвитку правильності мовлення майбутніх фахівців-логопедів.

Наразі, в умовах прийому документів за результатами ЗНО (комісія не має змоги відбору наживо) все частіше на спеціальність «Спеціальна освіта» вступають студенти, у яких присутні ті чи інші логопедичні проблеми.

Враховуючи, що логопед повинен виправляти мовленнєві порушення, найголовнішою вимогою до цього фахівця має бути власне правильне та чисте мовлення. Щоб у майбутньому студентам вдалося реалізувати себе в професії, на базі Навчально-наукового центру кафедри логопедії СумДПУ імені А. С. Макаренка проводиться робота з корекції звуковимови у студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У дослідженнях В. М. Акименко, Л. І. Беякової, Н. А. Безсмертної, Л. С. Волкової, О. М. Жукатінської, Т. Ю. Корнійченко, Л. А. Лісуренко, М. Є. Орешкіної, О. С. Орлової, Р. М. Султанової, Т. Б. Філічевої, Н. О. Чевелевої, Г. В. Чиркіної та інших виділені теоретичні та практичні аспекти формування готовності майбутніх педагогів до розвитку мовлення як педагогічного феномена: обґрунтовується сутність використання моделювання при підготовці студентів

до розвитку звуковимови; розкривається зміст професійної готовності майбутнього педагога в рамках компетентнісного підходу; визначаються умови ефективного розвитку навичок професійного спілкування та професійної підготовки майбутніх педагогів. Проте на сьогодні майже немає публікацій з проблеми корекції звуковимови у студентів спеціальності «Спеціальна освіта».

Мета статті – висвітлити проблему звукової культури мовлення студентів спеціальності «Спеціальна освіта (Логопедія. Спеціальна психологія)» СумДПУ імені А. С. Макаренка.

Виклад основного матеріалу дослідження. В оточуючому середовищі ми стикаємося з великою кількістю людей. Для того щоб нас розуміли необхідно володіти грамотним і зрозумілим мовленням. Але серед нас є люди, у яких є мовленнєві порушення, виправленням яких займається логопед.

Логопед – фахівець, який виправляє недоліки мовлення у дітей і дорослих, навчає говорити правильно [3, с. 16].

Фахівець-логопед повинен володіти серйозною підготовкою, а саме: знати українську мову, методики корекції мовленнєвих порушень, а також мати відповідні знання з медицини, педагогіки, сурдопедагогіки тощо.

Логопед, як фахівець, повинен вміти не тільки розрізняти мовленнєві порушення, а й володіти прийомами і методами для їх повного усунення і корекції. Він має володіти методами навчання дітей дошкільного і шкільного віку з порушеним мовленням. І, звісно, просто зобо-

в'язаний мати правильне і чисте мовлення.

Якщо перераховані вище завдання будуть досягнуті логопедом, то можна стверджувати про наявність у нього професійних знань, про те, що логопед вміє орієнтуватися в літературі, на досягненнях вітчизняних і зарубіжних вчених – він професіонал.

Дуже важливим для студентів педагогічних спеціальностей у цілому та логопедії зокрема володіти звуковою культурою мовлення.

Культура мовлення – це вміння правильно, тобто у відповідності до змісту викладеного, з урахуванням умов мовленнєвого спілкування і метою висловлювання, користуватися всіма мовними засобами (звуковими засобами, в тому числі інтонацією, лексичним запасом, граматичними формами) [2].

Поняття «звукова культура мовлення» широке і своєрідне. Воно включає власне вимовні якості, що характеризують звукове мовлення (звуковимова, дикція тощо), елементи звукової виразності мовлення (інтонація, темп тощо), пов'язані з ними рухові засоби виразності (міміка, жести), а так само елементи культури мовленнєвого спілкування (загальна тональність мовлення, поза і рухові навички в процесі розмови). Складові компоненти звукової культури: мовленнєвий слух і мовленнєве дихання – є передумовою і умовою для виникнення усного мовлення [2, с. 27].

Володіння правильною звуковою культурою мовлення сприяє професійному становленню майбутнього логопеда.

Професіонал, на думку С. І. Ожегова, це людина, яка займається

певною справою як фахівець, тобто володіє професією. Д. Н. Ушаков дає таке тлумачення: «Професіонал – людина, яка зробила певне заняття своєю постійною професією». В. А. Адольф визначає поняття професіонал, як хороший фахівець, знавець своєї справи [1, с. 12].

Під поняттям «професіоналізм» С. А. Дружилов має на увазі, «особливу властивість людей систематично, ефективно і надійно виконувати складну діяльність в самих різних умовах». О. В. Чухачева у своїх працях дає таке визначення: «професіоналізм – добре володіння своєю професією» [3].

Багато авторів називають своє визначення професіоналізму, але все сходиться до того, що під професіоналізмом розуміється вміння самостійно добувати, аналізувати, ефективно використовувати інформацію.

Не менш важливим на сьогодні у процесі підготовки фахівців є поняття «компетенція». Проаналізувавши словники, можна помітити, що під визначенням компетенція розуміється:

- Галузь знань, коло питань, в яких хтось добре обізнаний.
- Коло повноважень, прав будь-якого органу або посадової особи.
- Коло повноважень, наданих законом, статутом або іншим актом конкретному органу або посадовій особі.
- Знання, досвід в тій чи іншій області.
- Коло питань, явищ, в яких дана особа володіє авторитетністю, пізнанням, досвідом [1, с. 15-16].

Знання, вміння, навички, способи діяльності – вся ця сукупність якос-

тей особистості, які пов'язані між собою, входять в компетенцію. За визначенням І. А. Зимньої: «Компетенції – це деякі внутрішні, потенційні психологічні новоутворення, які потім виявляються в компетентностях людини – особистісній характеристиці, що виявляється тільки в професійній діяльності» [1, с. 16].

Тепер можемо без особливих зусиль об'єднати визначення і з'ясувати, що таке «професійна компетенція». Професійна компетенція – характеристика, яка представляє особистісні та ділові якості професіонала, відображає рівень умінь, знань, досвіду, які більш ніж достатньо для того, щоб досягти мети в певному виді професійної діяльності. Професія вчителя-логопеда вимагає постійної роботи над тим, що слід підвищувати і формувати професійну компетентність, а так само вдосконалювати особисті якості. Запорукою успішної логопедичної діяльності є здатність вчителя-логопеда досягати позитивного результату в корекційній роботі та в різних навчальних ситуаціях.

Нажаль, на сьогодні під час вступу на спеціальність «Спеціальна освіта», абітурієнти не завжди підходять для подальшої роботи вчителем-логопедом. Однією з головних причин цьому є власні мовленнєві порушення.

Кожного року у вересні фахівцями кафедри логопедії проводиться планове обстеження мовлення студентів перших курсів. Студентам озвучуються наявні у них проблеми та пропонується корекційна робота.

Зазвичай, усіх студентів із проблемами зі звуковимовою ділять на групи (за спорідненістю порушень), за кожною групою закріп-

люється студент-магістрант та провідний фахівець кафедри.

Робота з корекції звуковимови проводиться на базі Навчально-наукового центру кафедри логопедії СумдПУ імені А. С. Макаренка.

Звісно, робота зі студентами має свої особливості. Так, з ними проводиться декілька занять на місяць. Кілька перших занять спрямовані на більш глибоку діагностику та безпосередню постановку звуків. Студентам пояснюються всі етапи логопедичної роботи, які їм доведеться пройти.

Наступні заняття проводяться більше в консультативній формі та мають на меті перевірку досягнутих результатів і постановку нових завдань.

Певною мірою, проводячи такі заняття, студентам дається можливість відчувати усі моменти корекційної роботи на собі, зрозуміти наскільки важким є робота з постановки, автоматизації та диференціації звуків.

У роботі зі студентами використовується як дитячий дидактичний матеріал, так і більш дорослі форми наочності. Таким чином, студент знайомиться з методами корекції порушень мовлення у дітей та не відчуває певної образи через те, що йому (дорослій людині) доводиться вчити дитячі віршики.

Дуже часто студенти засмучуються дізнаючись, що мають певні порушення мовлення (є випадки, коли сам студент не знає про неправильну звуковимову). Це може призвести до замкнутості та небажання йти на контакт із фахівцями та іншими студентами. На цей випадок студентам пропонується послуги психолога центру. Фахівці

центру намагаються зробити корекційний процес якомога комфортнішим та безболісним для студента.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Отже, проблема розвитку звукової культури мовлення у студентів є досить актуальною на сьогодні, адже професійний обов'язок кожного логопеда – мати чисте і правильне мовлення. На базі Навчально-наукового центру кафедри логопедії СумДПУ імені А. С. Макаренка щороку проводиться діагностика та корекція мовленнєвих порушень у студентів перших курсів. Фахівці центру намагаються зробити все можливе, щоб у подальшому студенти змогли реалізуватися професії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адольф В. А. *Теоретические основы формирования профессиональной компетентности учителя: автореф. дис. ... д-ра пед. наук. Краснояр. гос. ун-т, Лесосиб. пед. ин-т. Москва, 1998. 49 с.*
2. Трифонова О., Богуш А. М. *Реалізація ідей у вихованні звукової культури мовлення в дошкільників. Дошкільна освіта № 4. 2004. С. 27–32.*
3. Чухачева Е. В. *Формирование готовности будущих педагогов к развитию монологической речи детей дошкольного возраста в образовательном процессе вуза: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Брянск, 2012. 23 с.*

УДК 373.2.016:81-028.31

Н. В. Міщенко

магістрантка спеціальності

Спеціальна освіта

(Логопедія. Спеціальна психологія)

Науковий керівник

А. І. Кравченко

кандидат педагогічних наук, професор

Сумський державний педагогічний

університет імені А. С. Макаренка

ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ ЗВУКОВИМОВИ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА (ЛОГОПЕДІЯ)»

У статті висвітлено дослідження рівня сформованості звуковимови студентів спеціальності «Спеціальна освіта (Логопедія)».

Ключові слова: звуковимова, рівень сформованості, студенти, Науково-практичний центр кафедри логопедії.

Постановка проблеми. На сьогодні особливо гостро стоїть питання розвитку правильності мовлення майбутніх фахівців-логопедів. Така проблема з'явилася з переходом вступної компанії до університетів за результатами ЗНО.

Деякі абітурієнти, обираючи майбутній фах орієнтуються на бали з певних предметів, а схильність до певної галузі наук, або ж професійної відповідності обраній професії надається другорядне значення. Це призводить до того, що на спеціальність «Спеціальна освіта (Логопедія)» вступають люди, які мають певні порушення звуковимови, що є проблемою для оволодіння зазначеною професією.

Підвищення професійного рівня педагога – необхідна умова модернізації системи освіти, тому в даній роботі буде приділено особливу